

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Щерьо Стефанов Ножаров,

доцент по ПН 3.8. „Икономика“, научна специалност „Политическа икономия (микроикономика, макроикономика, икономическа политика и устойчиво развитие) в УНСС, доктор по ПН 3.8. „Икономика“, научна специалност „Политическа икономия“-УНСС

(име, презиме, фамилия – академична длъжност в научна организация, научна степен)

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор ”

в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление 3.8. Икономика

Автор: *Владислава Цолова, докторант на самостоятелна подготовка в УЗФ*

Тема: *„Управленски и финансови аспекти на дейности, свързани с корпоративната социална отговорност в България“*

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № 205 от 05.06.2026г. на Ректора на Университета по застраховане и финанси чл.- кор. проф. д.ю.н. Борис Велчев съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Управленски и финансови аспекти на дейности, свързани с корпоративната социална отговорност в България“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор” в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.8. Икономика. Автор на дисертационния труд е Владислава Цолова – докторант на самостоятелна подготовка към УЗФ с научен ръководител проф. д.н. Юлия Добрева

Предадените от Владислава Цолова материали включват документи по представен опис:

Екземпляр от дисертационен труд, автореферат, попълнена карта за изпълнение на минималните национални изисквания за научна степен „Доктор“, справка за приносите на дисертационния труд, списък с публикации на докторанта, списък на научни публикации на докторанта, автобиография.

Докторанта е приложил 3 броя статии.

2. Кратки биографични данни за кандидата

Владислава Цолова е родена на 12.12.1970 г. и притежава дългогодишен професионален опит в социалната сфера, включително работа в неправителствени организации, здравни институции и структури, ангажирани с подкрепа на уязвими групи. Професионалната ѝ дейност обхваща административни функции, координация на проекти и участие в инициативи, свързани с предоставяне на социални услуги и работа с лица със специални потребности. Кандидатът е завършил висше образование в специалност „Социално и застрахователно дело“ в УНСС, което представлява икономическа специализация в рамките на Професионално направление 3.8. „Икономика“.

Кандидатът има трудов опит и в банкови институции, като заеманите позиции са били предимно административни и организационни по характер, свързани с обработка на документи и поддържащи дейности. Макар да са в рамките на финансови организации, тези функции имат основно административна насоченост и не се характеризират като специализирана икономическа или аналитична практика в тесния смисъл на Професионално направление 3.8. „Икономика“. Допълнителните краткосрочни обучения и квалификационни курсове, посочени в биографията, допълват професионалния профил и показват устойчив интерес към теми, свързани с корпоративната социална отговорност и управлението на дейности в социалната сфера.

3. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд е структуриран в увод, три глави, заключение и приложения. Основният текст е с обем 214 страници, а списъкът на използваната литература започва от стр. 226 и включва значителен брой източници, което показва добра изследователска дисциплина и широка теоретична основа. В труда са представени 20 таблици и 13 фигури, които подпомагат аналитичната аргументация и визуализират ключови зависимости.

Структурата на дисертацията е логически последователна: първата глава изгражда теоретичната рамка, втората представя методологията, а третата развива емпиричния анализ. Теоретичната част е обхватна и актуална, но на места се наблюдава прекомерно разширяване на концептуалния фон за сметка на по-ясно фокусиране върху конкретния изследователски проблем. Методологичната глава е структурирана коректно, с ясно формулирани хипотези и индикатори, но би могла да предложи по-конкретна дискусия относно ограниченията на данните и степента на тяхната надеждност.

Емпиричният анализ е най-силно разработената част на труда: базира се на реални финансови и управленски данни и предлага интегриран управленско-финансов модел за устойчиво предоставяне на социални услуги. Въпреки това зависимостта от един казус ограничава степента на обобщаемост на резултатите, а част от изводите са формулирани по-уверено, отколкото емпиричната база позволява. Независимо от тези забележки, изложението е последователно, аргументирано и съответства на изискванията за докторски труд в ПН 3.8. „Икономика“.

4. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

№	Заявен принос	Има ли реална валидност?	Критична обосновка
1	Систематизация и аналитично развитие на теоретичните постановки за CSR като управленско-финансова конструкция	Невалиден като научен принос	Теоретичната част е обширна и добре структурирана, но представлява литературна систематизация. Не е предложена нова концептуална рамка или оригинална теоретична конструкция.
2	Разработена концептуална връзка между CSR, ESG и социалната таксономия	Невалиден като научен принос	Връзката е описана коректно, но не е нова – тя вече е установена в европейските регулаторни документи (CSRD, ESRS). Липсва оригинален модел или нова аналитична рамка.
3	Аргументиране на социалните услуги като институционализирана форма на CSR	Частично валиден	Има логична интерпретация, но тя е основана на един казус и не може да бъде генерализирана. Не е подкрепена с достатъчна емпирична база, за да се счита за научен принос.
4	Разработен аналитичен модел за оценка на управленски и финансов аспекти	Реален, но с приложен характер	Моделът е индикаторна система, съставена от стандартни показатели. Полезен е за практиката, но не представлява нова научна методология. Липсва количествена валидация.
5	Доказана зависимост между финансова диверсификация, управленска стабилност и устойчивост	Невалиден като научен принос	Един казус не може да доказва зависимост. Не са използвани статистически или иконометрични методи. Изводът е логичен, но не е научно доказан.
6	Формулирани практически насоки за подобряване на управлението и финансирането	Реален, на с приложен характер	Насоките са полезни и коректно формулирани, но имат приложен характер. Не представляват научен принос.
7	Изведена приложима рамка за оценка на устойчивостта на социални услуги	Частично валиден	Рамката е съставена от стандартни показатели и не е нова. Не е валидирана върху повече от един обект. Подходяща е за практиката, но не е научен принос.

В обобщение, приносите на дисертацията са предимно научно-приложни и приложни, като тяхната значимост се проявява предимно в контекста на управлението и оценката на устойчивостта на социалните услуги. Някои от заявените приноси не са валидирани от настоящия член на научното жури.

5. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Публикационната активност на докторанта формално покрива минималните национални изисквания за ОНС „доктор“ в ПН 3.8. Икономика. Представените три публикации са в неререферирано, но рецензирано списание с ISSN (вписано в НАЦИД), което е допустимо съгласно нормативната рамка. Въпреки това следва да се отбележи, че всички статии са публикувани в едно и също издание, което се издава от институцията, в която се провежда защитата. Това ограничава научната видимост и не осигурява достатъчно широка апробация в независими научни среди.

Допълнително, съдържателният анализ на публикациите показва, че те имат предимно описателен характер, без ясно изразена научна методология и без съществен научен принос. В този смисъл публикациите изпълняват минималните формални критерии, но не осигуряват необходимата научна подкрепа на дисертационния труд.

6. Преценка за изпълнение на минималните национални изисквания

Представената справка показва, че докторантът формално изпълнява минималните национални изисквания за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 3.8. Икономика. Дисертационният труд носи 50 точки по показател А, а трите публикации – по 10 точки всяка, което формира общо 80 точки, надвишаващи минималния необходим праг. В този смисъл нормативните изисквания са изпълнени коректно и документално.

7. Автореферат

Авторефератът е оформен коректно и съдържа всички задължителни елементи, предвидени в правилниците за присъждане на ОНС „доктор“. Структурата е последователна, изложението е ясно и граматически прецизно, а основните части на дисертационния труд – цел, задачи, методология, резултати и приложимост – са представени в синтезиран и достъпен вид. Документът дава добра обща представа за логиката на изследването и отразява основните акценти от дисертацията, включително теоретичната рамка и емпиричния казус.

Въпреки това в автореферата се наблюдава известно надценяване на научната новост, особено при формулирането на приносите. Част от тях са представени като научни, докато в действителност имат предимно научно-приложен или приложен характер, а някои са само частично подкрепени от съдържанието на дисертацията. Това води до умерено несъответствие между заявената научна значимост и реалната степен на оригиналност. Независимо от тези забележки, авторефератът като цяло е изготвен в съответствие с изискванията и коректно отразява основните резултати, постигнати в дисертационния труд.

8. Критични забележки и препоръки

8.1. Методологични пропуски: емпиричната част се основава само на един казус (case study), без валидация, без сравнение, без количествени методи

В международните стандарти (Scopus, WoS) единичен казус не може да доказва зависимости, нито да валидира модел.

В дисертацията целият емпиричен анализ е върху една организация („Аутизъм ДНЕС“). Няма втори казус за сравнение; няма количествена проверка на индикаторите; няма статистически методи; няма triangulation (съпоставка на данни от различни източници).

Това прави всички „доказани зависимости“ спорни в научния смисъл.

8.2. Концептуални пропуски: темата е за CSR, но дисертацията анализира предимно социални услуги, без да изгради реална връзка между CSR, ESG и социалната таксономия. Това води до концептуална непоследователност.

В дисертацията CSR е заявено като основна тема. ESG и социалната таксономия са заявени като принос. Но от друга страна реалният анализ е изграден почти изцяло върху социални услуги, тяхното управление и финансиране.

Липсва:

- модел, който да свързва CSR → ESG → социална таксономия → социални услуги;
- концептуална рамка, която да обясни как социалните услуги са „институционализирана форма на CSR“;
- анализ на корпоративни практики;
- връзка с фирмено управление, корпоративни стратегии, нефинансово отчитане.

Това води до съмнение за някакво разминаване между тема и съдържание.

8.3. Пропуски в доказването на научна новост: индикаторният модел не е оригинален, а представлява комбинация от стандартни показатели, без самостоятелно теоретично или емпирично обосноваване.

В дисертацията, индикаторната система е представена като „разработен модел“. Но тя е съставена от стандартни показатели, използвани в социални услуги, НПО и публични политики. Няма ясно обоснована нова методология или нова класификация; няма доказателство, че моделът работи извън един казус; няма ясно теоретично обосноваване защо точно тези индикатори са избрани.

Вероятно, преди публикуване на дисертационния труд, тези пропуски могат да бъдат преработени.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд **съдържа научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката** и **отговарят на** изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Представените материали и дисертационни резултати **съответстват** на специфичните изисквания на Правилника за приемане и обучение на докторанти в Университета по застраховане и финанси.

Дисертационният труд показва, че кандидата **Владислава Цолова притежава** теоретични знания и професионални умения по Професионално направление 3. 8. Икономика, като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научни изследвания.

Поради гореизложеното, давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“** на **Владислава Цолова** в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; Професионално направление 3. 8. Икономика;

29.07. 2026 г.

Рецензент:

доц. д-р Щерьо Ножаров

(ак. дл. н. ст. име фамилия)